

Κοινή Ανακοίνωση Συλλόγων Οπτικών Οπτομετρών Ελλάδος

Κοσμητικοί Φακοί Επαφής: ένα ιατροτεχνολογικό προϊόν που αντιμετωπίζεται ως «αξεσουάρ»

Οι φακοί επαφής έχουν κερδίσει επάξια μια σημαντική θέση στο χώρο της διόρθωσης των διαθλαστικών σφαλμάτων, όπως η μυωπία, ο αστιγματισμός και η πρεσβυωπία, με αποτέλεσμα 25 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρώπη και περίπου 350 χιλιάδες στην Ελλάδα να χρησιμοποιούν φακούς επαφής, συνήθως σε καθημερινή βάση. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 40 ετών έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές εξελίξεις ως προς τα υλικά, τη γεωμετρία, το σχεδιασμό και τη συχνότητα αντικατάστασης των σύγχρονων φακών επαφής. Η μεγάλη ερευνητική δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε ιδρύματα, ινστιτούτα και στα κέντρα έρευνας και τεχνολογίας των μεγαλύτερων κατασκευαστριών εταιρειών, έχει σκοπό να απαλλάξει τους χρήστες από μακροχρόνιες επιπλοκές, προσφέροντας μεγαλύτερη άνεση κατά την εφαρμογή, ασφαλέστερη χρήση, ευκολία και ευκρινέστερη όραση για ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού.

Ωστόσο, η ασφαλής και επιτυχής χρήση των φακών επαφής (ΦΕ) προϋποθέτει μια σειρά σωστών επιλογών που παρέχονται αποκλειστικά από τον επαγγελματία-εφαρμοστή, στη συγκεκριμένη περίπτωση τον οπτικό-οπτομέτρη. Οι καταρτισμένοι οπτικοί και οπτομέτρες είναι υπεύθυνοι για την πλήρη ενημέρωση, τη σωστή επιλογή υλικών, την εξατομικευμένη εφαρμογή και τη σωστή καθοδήγηση όσον αφορά στο χειρισμό των φακών και τους κανόνες φροντίδας συντήρησης και υγιεινής. Επίσης είναι σε θέση να γνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν ανεπιθύμητες καταστάσεις που ενδεχομένως εμφανιστούν.

Την τελευταία δεκαετία, η χρήση των κοσμητικών (έγχρωμων) ΦΕ παρουσίασε αυξανόμενη τάση, ιδιαίτερα στις νεότερες γενιές. Η συνεχής διαφήμιση και προώθηση κυρίως στα μέσα μαζικής δικτύωσης προσέκλυσαν τους νέους στην αγορά των κοσμητικών ΦΕ. Καλλιτέχνες που θαυμάζουν και ακολουθούν πιστά οι νέοι γίνονται από της εταιρείες το μέσο προώθησης των προϊόντων τους, δημιουργώντας συνεχώς περισσότερες απαιτήσεις για εντυπωσιακά σχέδια, έντονους χρωματισμούς, ακόμα και λογότυπα ή φράσεις. Ευρύτατη είναι η χρήση τους και κατά τη διάρκεια των Απόκριων καθώς συχνά οι φακοί είναι το απαραίτητο, και κάποιες φορές το μόνο, «αξεσουάρ» για μια πρωτοποριακή, ιδιαίτερη ή πολλές φορές και σοκαριστική αποκριτική μεταμφίεση.

Ωστόσο αυτό που ξεχνούν οι χρήστες κοσμητικών ΦΕ, είναι ότι και αυτοί παρόλο που δεν έχουν διόρθωση, ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των μαλακών ΦΕ που χρησιμοποιούνται για τη διόρθωση των διαθλαστικών σφαλμάτων. Αποτελούν δηλαδή και αυτοί οι φακοί ιατροτεχνολογικό προϊόν και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπίζεται και από τα καταστήματα πώλησής τους αλλά και από τους χρήστες. Οι κοσμητικοί φακοί, οι οποίοι δεν προσφέρουν διόρθωση της όρασης, διαθέτουν τα ίδια ακριβώς τεχνικά χαρακτηριστικά και χρησιμοποιούνται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο με τους φακούς που χρησιμοποιούνται για τη διόρθωση της όρασης, με μόνη διαφοροποίηση τη διοπτρική τους ισχύ.

Συνεπώς, η ίδια νομοθεσία και τα ίδια επίπεδα ασφάλειας να διέπουν τη διάθεση και χρήση των κοσμητικών αυτών, ανεξάρτητα με το αν χρησιμοποιούνται για τη διόρθωση διαθλαστικού σφάλματος ή όχι.

Άλλωστε, σύμφωνα με το Γενικό Συμβούλιο Οπτικών του Ηνωμένου Βασιλείου (General Optical Council, GOC)¹ τη Βρετανική Ένωση Φακών Επαφής (British Contact Lens Association, BCLA)² και την Ευρωπαϊκή Ένωση Κατασκευαστών Φακών Επαφής (EUROMCONTACT)³ η εύκολη απόκτηση των ΦΕ από διάφορα σημεία πώλησης (π.χ. internet, φαρμακεία, καταστήματα super-market και καλλυντικών), μέσω των οποίων δεν μπορούν να παρέχονται οι απαραίτητες πιστοποιήσεις και γνώσεις για τη σωστή εφαρμογή ενδέχεται να οδηγήσει σε αυξημένα κρούσματα οφθαλμικών επιπλοκών. Πρόσφατες έρευνες επιβεβαιώνουν ότι η ανάπτυξη παθογόνων μικροοργανισμών, όπως η ακανθαμοιβάδα, η ψευδομονάδα και ο σταφυλόκοκκος, εμφανίζονται συχνότερα σε άτομα που κάνουν περιστασιακή χρήση ΦΕ και προμηθεύονται φακούς και υγρά καθαρισμού από το internet.^{4,7} Επιλέον συχνά αναφέρονται περιστατικά με συμπτώματα υποξίας κερατοειδούς, τραυματισμούς, μειωμένη ροή δακρύων, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε έντονο πόνο, φωτοφοβία, σοβαρή μικροβιακή κερατίτιδα και μειωμένη όραση.^{4,7}

Όλα τα παραπάνω σχετίζονται άμεσα με την κακή χρήση των ΦΕ από υλικά αμφιβόλου ποιότητας, καθώς επίσης και με το γεγονός ότι οι χρήστες δε δίνουν την απαραίτητη έμφαση σε βασικούς κανόνες υγιεινής. Παρόλο που οι κίνδυνοι μόλυνσεων από κακή χρήση είναι ίδιοι τόσο για τους έγχρωμους, όσο και για τους «διάφανους» ΦΕ που χρησιμοποιούνται για τη διόρθωση διαθλαστικών σφαλμάτων, τα άτομα που αγοράζουν ΦΕ από μη πιστοποιημένους προμηθευτές, στερούνται σωστής πληροφόρησης και εκπαίδευσης για ασφαλή χρήση.

Επίσης τείνουν να επισκέπτονται σπανιότερα τον εφαρμοστή τους και δυστυχώς, αφότου έχουν ήδη εμφανίσει δυσάρεστα συμπτώματα και ενοχλήσεις. Η αναζήτηση συμβουλών-οδηγιών χρήσης και συντήρησης από το διαδίκτυο, ή από φίλους και γνωστούς που ήδη φορούν ΦΕ, τις περισσότερες φορές οδηγεί σε ημιμάθεια και σε λανθασμένους χειρισμούς, με αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου εμφάνισης επιπλοκών.⁸

Καθώς οι κοσμητικοί ΦΕ αποτελούν ένα προϊόν που έρχεται σε άμεση επαφή με τα μάτια, δε θα πρέπει να αντιμετωπίζονται απερίσκεπτα ως ένα ακίνδυνο «αξεσουάρ».

Ακόμα και η προσωρινή-περιστασιακή τους χρήση, απαιτεί τον απαραίτητο έλεγχο και την σωστή επιλογή του κατάλληλου προϊόντος, από εξειδικευμένους εφαρμοστές PRIN από την αγορά τους έτσι ώστε να διασφαλισθεί η άριστη οφθαλμική υγεία.

Συνοψίζοντας, διασφαλίζουμε την υγεία των ματιών μας ακολουθώντας απλούς, αλλά βασικούς κανόνες υγιεινής:

1. Επιλέγουμε τους φακούς, κοσμητικούς ή διαθλαστικούς, ΠΑΝΤΑ κατόπιν συνεννόησης με τον οπτικό-οπτομέτρη μας, και από οπτικά καταστήματα που έχουν άδεια εφαρμογής ΦΕ.
2. Διατηρούμε τους ΦΕ στην ειδική θήκη τους, ξεπλένοντάς την μετά από τη χρήση ΜΟΝΟ με το ειδικό διάλυμα καθαρισμού των ΦΕ και ΠΟΤΕ σε νερό ή φυσιολογικό ορό. Την αντικαθιστούμε συχνά.
3. Ακολουθούμε τις συστάσεις σχετικά με τη χρήση και τον καθαρισμό των φακών: Ξεπλένουμε και τρίβουμε τους φακούς μας πριν και μετά τη χρήση τους ΜΟΝΟ με το ειδικό υγρό καθαρισμού. Δεν χρησιμοποιούμε το διάλυμα καθαρισμού ΠΟΤΕ μετά την ημερομηνία λήξης του.
4. Πλένουμε πολύ καλά τα χέρια μας πριν και μετά τη χρήση των ΦΕ και τα σκουπίζουμε με απορροφητικό χαρτί.
5. ΠΟΤΕ δε χρησιμοποιούμε νερό βρύσης για να ξεπλύνουμε ή να αποθηκεύσουμε τους ΦΕ μας.
6. ΠΟΤΕ δεν κοιμόμαστε με τους ΦΕ, εκτός αν έχουμε διαφορετική ενημέρωση από τον εξειδικευμένο εφαρμοστή και μόνο εάν το επιτρέπουν οι προδιαγραφές των ΦΕ.
7. Χρησιμοποιούμε και αντικαθιστούμε τους ΦΕ μας πάντοτε σύμφωνα με το προτεινόμενο από τον εφαρμοστή πρόγραμμα χρήσης και αντικατάστασης.
8. ΠΟΤΕ δεν ανταλλάσσουμε φακούς με άλλους χρήστες.

Αναφορές στη βιβλιογραφία

1. Buying cosmetic contact lenses. General Optical Council (GOC) booklet. May 2011
2. Cosmetic contact lenses. British Contact Lens Association (BCLA) (<https://www.bcla.org.uk/public/cosmetic-contact-lenses>) (πρόσβαση στις 15 Φεβρουαρίου 2015)
3. EUROMCONTACT key points on medical devices regulation. April 2015.
4. Steinman, T.L., Fletcher, M., Bonny, A.E. et al (2005) Over-the-counter decorative contact lenses: cosmetic or medical devices? A case series. *Eye & Contact Lens* 31; 5: 194-200.
5. Snyder, R.W., Brenner, M.B., Wiley, L. et al (1991) Microbial keratitis associated with plano tinted contact lenses. *CLAO J.* 17; 4: 252-5.
6. Stapleton, F., Keay, L., Edwards, K. et al (2008) The incidence of contact lens-related microbial keratitis in Australia. *Ophthalmology* 115: 1655-1662.
7. Singh S, Satani D, Patel A and Vhankade R (2012). Colored cosmetic contact lenses: An unsafe trend in the younger generation. *Cornea* 31(7): 77-79.
8. Fogel, J. and Zidile, C. (2008) Contact lenses purchased over the internet place individuals potentially at risk for harmful eye care practices. *Optometry* 79 (1): 23-35.

Σωτήρης Πλαϊνής, MSc, PhD, FBCLA.

Ο Σωτήρης Πλαϊνής είναι οπτικός – οπτομέτρης, επιστημονικός συνεργάτης του Ινστιτούτου Οπτικής και Όρασης (ΙΒΟ) στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Επίτιμος Λέκτορας στη Σχολή Επιστημών Ζωής στο Πανεπιστήμιο Μάντσεστερ. Ηνωμένο Βασίλειο. Αποτελεί ιδρυτικό μέλος των διατμηματικών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών "Οπτική και Όραση" και "Εγκέφαλος & Νους" και Fellow του International Society for Contact Lens Research (ISCLR) και του British Contact Lens Association (BCLA).

